

Právo na ochranu rodinného života, práva dětí v judikatuře ESLP

Eva Petrová

Kancelář vládního zmocněnce

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

23. dubna 2018

Program bloku

- **Úvod do ochrany lidských práv v judikatuře ESLP**
- **Základní principy interpretace**
- **Judikatura ESLP**
- **Případové studie**

Článek 8 Úmluvy

1. „Každý má právo na respektování svého soukromého a **rodinného života**, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

Základní principy interpretace

Negativní závazky státu (zásah státu do rodinného života)

- zásada legality:
v souladu s právním předpisem, dostupnost, předvídatelnost
- zásada legitimacy (čl. 8 odst. 2 Úmluvy)
národní bezpečnost, veřejná bezpečnost, hospodářský blahobyt země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrana zdraví nebo morálky, ochrana práv a svobod jiných
- zásada proporcionality
nezbytnost zásahu v demokratické společnosti

Pozitivní závazky státu (aktivní jednání státu)

- spravedlivá rovnováha mezi protichůdnými zájmy
- prostor pro uvážení (margin of appreciation)

Základní principy interpretace

Zásada proporcionality

- Spravedlivá rovnováha
- Citlivé právní spory
- Negativní postoj druhého rodiče
- Zájem dítěte – udržet vztahy s rodinou, konkrétní okolnosti případu
- Procedurální závazky - spravedlivý proces
- Prostor pro uvážení (margin of appreciation)

K judikatuře ESLP

- Základní principy a pojmy (pojem rodina, pojem zásah)
- Nejlepší zájem dítěte
- Základní zásady
- Právo na styk s dětmi, odebrání dětí, náhradní rodinná péče
- Mezinárodní únosy dětí

Pojem rodina

- předpoklad existence rodiny
- faktická existence blízkých osobních vazeb
- konkrétní okolnosti případu
- vztahy mezi rodiči a dětmi
- není nutná existence manželství
- vzdálenější příbuzenské vztahy

Pojem zásah

- důkazní břemeno existence zásahu nese stěžovatel
- existence zásahu „mimo rozumnou pochybnost“
- zásah – existence samotné legislativy
- zásah – konkrétní individuální akt

Nejlepší zájem dítěte

- „rodinné“ spory jsou spory o tom, co je nejlepším zájmem dítěte
- zájem dítěte může převážit nad zájmem rodiče
- zájem rodiče nesmí ohrozit zdraví nebo vývoj dítěte
- mění se v čase – vždy je třeba zkoumat aktuální nejlepší zájem dítěte
- je žádoucí, aby odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních orgánů vycházela z hodnocení nejlepšího zájmu dítěte
- roli hraje věk dítěte

Základní zásady judikatury ESLP

- „Pro rodiče a jeho dítě znamená právo být spolu základní prvek rodinného života. Pokud dojde k zásahu do práva na respektování rodinného života, takový zásah není v rozporu s článkem 8, pouze je-li v souladu se zákonem, sleduje-li některý nebo některé z cílů uvedených v druhém odstavci tohoto článku a je-li pro dosažení těchto cílů nezbytný v demokratické společnosti. Pojem „nezbytnosti“ znamená zásah založený na naléhavé společenské potřebě, která je zejména přiměřená sledovanému legitimnímu cíli.“
- „Hranici mezi pozitivními a negativními povinnostmi státu podle článku 8 Úmluvy nelze přesně definovat; zásady, které je třeba použít, jsou nicméně srovnatelné. Zejména je nutno v obou případech dbát na zachování spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy; stát má také v obou těchto případech určitý prostor pro vlastní uvážení.“

Základní zásady judikatury ESLP

- „Po odebrání dítěte za účelem jeho převzetí do péče je třeba provádět přísnější kontrolu jak dodatečných omezení, jako je omezení práv rodičů a jejich styku s dítětem, tak záruk určených k zajištění účinné ochrany práva rodičů a dítěte na respektování rodinného života. Taková dodatečná omezení totiž s sebou nesou riziko, že dojde k přerušení rodinných vztahů mezi rodiči a malým dítětem.“
- „Zásadním hlediskem je především zájem dítěte. ESLP však zdůrazňuje, že tento zájem má dvě roviny: na straně jedné zaručit dítěti vývoj ve zdravém prostředí a na straně druhé zachovat vazby dítěte s jeho rodinou, ledaže tato rodina nemá o dítě vůbec zájem, protože narušení této vazby znamená odříznutí dítěte od jeho kořenů. Z toho vyplývá, že zájem dítěte znamená, že k přerušení rodinných vztahů mohou vést pouze zcela výjimečné okolnosti a že je třeba učinit vše pro zachování osobních vztahů a případně, až k tomu nastane vhodný okamžik, pro „obnovu“ rodiny.“
- *T. proti České republice, č. 19315/11, rozsudek ze dne 17. července 2014*

Základní zásady judikatury ESLP

- „Je-li prokázána existence rodinného vztahu, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu, a měl by přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi rodičem a dítětem. Tato povinnost však není absolutní, neboť porozumění a spolupráce všech zúčastněných osob rovněž představuje důležitý faktor. Státní orgány sice mají vyvíjet snahu, aby této spolupráci napomohly, ale jejich povinnost využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená: musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejlepší zájem dítěte a jeho práva. Zejména pak článek 8 Úmluvy neumožňuje v zájmu rodičů přijímat tato opatření, pokud by poškodila zdraví a vývoj dítěte. Rozhodující je fakt, zda vnitrostátní orgány přijaly všechna nezbytná opatření, která na nich bylo možno rozumně požadovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu.“
- *Novotný proti České republice, č. 33920/05, rozhodnutí ze dne 6. listopadu 2006:*
- „Vnitrostátní soudy respektovaly právo stěžovatele na styk s nezletilým synem a svoje opatření přijatá za asistence opatrovníka nezletilého konzultovaly s odborníky. Stěžovatel však neprokázal dostatečnou vnímavost a přispěl k obtížím, se kterými se soudy potýkaly při zkoumání rovnováhy mezi rozdílnými zájmy. Stěžovatel odmítal spolupracovat s odborníky.“

Základní zásady judikatury ESLP

- „Rozhodnutí o převzetí dítěte do péče je třeba v zásadě považovat za dočasné opatření, které má být ukončeno, jakmile to okolnosti umožní, a že provádění jakéhokoliv opatření musí být v souladu s konečným cílem, jímž je znovu spojit biologického rodiče s dítětem. Existuje zvýšené riziko, že déletrvajících přerušení kontaktu mezi rodiči a dítětem nebo příliš velké časové intervaly mezi jejich jednotlivými setkáními ohrozí každou vážnější snahu pomoci stěžovatelům překonat obtíže, které nastaly v jejich rodinném životě.“
- „Pozitivní povinnost přijmout opatření s cílem usnadnit sloučení rodiny, jakmile to jen bude možné, mají vnitrostátní orgány již od počátku období, kdy došlo k převzetí dítěte do péče a tato povinnost se stává s postupem času naléhavější, je však omezena péčí o nejlepší zájem dítěte. Je-li patrné, že je tento zájem kontaktem s rodiči ohrožen, musí vnitrostátní orgán zachovat spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a zájmy rodičů.“

Základní zásady judikatury ESLP

- „Státy jsou povinny zorganizovat svůj soudní systém tak, aby vyhověly požadavkům na přiměřenou délku řízení, a vytvořit nástroje, které umožní vyřizovat případy týkající se nezletilých dětí s nejvyšší rychlostí, navzdory napětí panujícímu mezi rodiči.“
- „Pokud jde o umožnění styku rodiče s dítětem, nejde o povinnost na výsledek, nýbrž o povinnost učinit veškeré kroky, které lze po státu rozumně požadovat, aby výkon práva styku rodiče s dítětem usnadnil. Nejde tedy o povinnost dosáhnout určitého výsledku, ale pouze povinnost vynaložit k tomu prostředky. Národní soudy totiž nejsou všemohoucí, a to zejména v případech, kdy se v oblasti rodinného života dostávají do střetu s rodiči, kteří nejsou schopni překonat své negativní postoje vůči sobě navzájem a nedbají zájmů vlastního dítěte. “

Základní zásady judikatury ESLP

- *Patera proti České republice, č. 25326/03, rozsudek ze dne 26. dubna 2007:*
- „Stěžovatel trval na výkonu práva s dítětem, které však setrvalo na odmítavém postoji, jenž se neměnil. Vnitrostátní orgány již nemohly více podniknout, názor dítěte nebylo možno zcela opomíjet a donucovací prostředky by byly spíše kontraproduktivní. Pokroku by bylo možno dosáhnout pouze při spolupráci všech zúčastněných a s odbornou pomocí, k níž ovšem stěžovatel sám nepřistupoval konstruktivně.“

Dítě jako účastník řízení před ESLP

- Děti obvykle odkázány na jiné osoby, aby uplatňovaly jejich nároky a zastupovaly jejich zájmy/Kdo je aktivně legitimován k podání stížnosti za nezletilé dítě?
- Cíl: prozkoumat veškeré závažné otázky týkající se respektování práv dítěte ([C. a D. proti Spojenému království](#), č. 34407/02, rozhodnutí ze dne 31.8.2004; [Scozzari a Giunta proti Itálii](#), č. 39221/98 a 41963/98, rozsudek velkého senátu ze dne 13.7.2000, § 138; [P., C. a S. proti Spojenému království](#), č. 56547/00 , rozhodnutí ze dne 11.12.2001)

Dítě jako účastník řízení před ESLP

- V případech, kdy jménem nezletilého dítěte podávají stížnost rodiče/zákonní zástupci, ESLP rozlišuje mezi stížnostmi vyplývajícími ze sporu rodiče a státu (např. o svěření do ústavní výchovy, zbavení rodičovské odpovědnosti) a stížnostmi vyplývajícími ze sporu mezi rodiči (např. o stanovení styku, svěření do péče jednoho z rodičů)

Dítě jako účastník řízení před ESLP

- Stížnosti rodičů, kteří jsou ve sporu se státními orgány
- [T. proti České republice](#), č. 19315/11, rozsudek ze dne 17.7.2017, § 90 a 91
- nezletilí se mohou obrátit na ESLP v zastoupení rodiče, který je ve sporu se státními orgány, jejichž rozhodnutí kritizuje z pohledu Úmluvy
- v případě sporu ohledně zájmů nezletilého mezi jeho biologickým rodičem a osobou ustanovenou státními orgány jednat jeho jménem jak opatrovník existuje riziko, že se o některých zájmech nezletilého ESLP nedozví a nezletilý bude zbaven účinné ochrany práv
- vzhledem k tomu, že stát nemůže před ESLP jednat za účelem ochrany zájmů nezletilého, připadá tato úloha rodičům

Dítě jako účastník řízení před ESLP

- Stížnosti vyplývající ze sporu mezi rodiči
- [Štulíř a ostatní proti České republice](#), č. 24654/12, rozsudek ze dne 31.5.2016
- Ochranou zájmů dítěte pověřen rodič, který má dítě ve své péči
- Část stížnosti podaná za nezletilou stěžovatelku jejím otcem ESLP shledal neslučitelnou s ustanoveními Úmluvy *ratione personae*
- Nezletilá stěžovatelka byla rozhodnutím soudu svěřena do péče matky, stěžovatel tudíž nebyl oprávněn ji před ESLP zastupovat
- [Z. proti Slovinsku](#), č. 43155/05, rozsudek ze dne 30.11.2010, § 112 a násl.
- [Hromádka a Hromádková proti Rusku](#), č. 22909/10, rozsudek ze dne 11.12.2014, § 117 a násl.

Dítě jako účastník řízení před ESLP

- Spor rodičů se státem x spor mezi rodiči
- Rodiči, který byl zbaven rodičovské odpovědnosti, je přiznáno právo zastupovat nezletilé dítě před ESLP za účelem ochrany jeho zájmů
- Spory mezi rodiči o styku nebo péči nestaví rodiče do pozice proti státu, kde by státní orgány mohly být považovány za subjekty nezpůsobilé účinně chránit všechna práva dítěte, jak je tomu např. v případě odebrání dítěte z péče rodičů
- Ochranou zájmu nezletilého pověřen rodič mající dítě ve své péči

Dítě jako účastník řízení před ESLP

- Oprávnění jiných příbuzných podat stížnost jménem nezletilého dítěte
- [**N.TS a ostatní proti Gruzii**](#), č. 71776/12, rozsudek ze dne 2.2.2016
- Teta shledána legitimovanou podat stížnost jménem svých synovců
- Děti ve zranitelném postavení (ztráta matky)
- Teta se aktivně podílela na jejich výchově – blízké rodinné pouto
- Bez tetiny stížnosti by děti byly zbaveny účinné ochrany svých práv
- Nebyl střet zájmů mezi dětmi a tetou

Svěření dítěte do péče a právo na styk s dítětem

- citlivé právní spory
- nejlepší zájem dítěte – průběžné hodnocení
- negativní postoj druhého rodiče
- syndrom zavrženého rodiče
- efektivní prosazení práva rodiče na styk s dítětem
- nepřiměřená délka řízení
- úprava pouze předběžným opatřením
- zákaz styku jako poslední řešení

Svěření dítěte do péče a právo na styk s dítětem

- *Prodělalová proti České republice, č. 40094/08, rozsudek ze dne 20. prosince 2011*
- *Bergmann proti České republice, č. 8857/08, rozsudek ze dne 27. října 2011*
 - pozitivní povinnosti státu – zachování rodinné vazby mezi rodičem a dítětem
 - povinnost státních orgánů přijmout všechna opatření za účelem respektování rodičovských práv stěžovatelů
 - plynutí času a pasivita státních orgánů
 - porušení článku 8 Úmluvy
- *Drenk proti České republice, č. 1071/12, rozsudek ze dne 4. září 2014*
 - nevhodné chování stěžovatele otce k dítěti
 - odmítání styku s otcem ze strany dítěte, zdravotní problémy dítěte
 - neporušení článku 8 Úmluvy

Svěření dítěte do péče a právo na styk s dítětem

- neporušení článku 8 Úmluvy
 - *Patera proti České republice, č. 25326/03, rozsudek ze dne 26. dubna 2007*
 - *Pedovič proti České republice, č. 27145/03, rozsudek ze dne 18. července 2006*
 - *Maršálek proti České republice, č. 8153/04, rozsudek ze dne 4. dubna 2006*
 - *Cambal proti České republice, č. 22771/04, rozsudek ze dne 21. února 2006*
 - *Dostál proti České republice, č. 26739/04, rozsudek ze dne 21. února 2006*
 - *Voleský proti České republice, č. 63627/00, rozsudek ze dne 29. června 2004*

Svěření dítěte do péče a právo na styk s dítětem

- porušení článku 8 Úmluvy
 - *Andělová proti České republice, č. 995/06, rozsudek ze dne 28. února 2008*
 - *Zavřel proti České republice, č. 14044/05, rozsudek ze dne 18. ledna 2007*
 - *Kříž proti České republice, č. 26634/03, rozsudek ze dne 9. ledna 2007*
 - *Mezl proti České republice, č. 27726/03, rozsudek ze dne 9. ledna 2007*
 - *Fiala proti České republice, č. 26141/03, rozsudek ze dne 18. července 2006*
 - *Reslová proti České republice, č. 7550/04, rozsudek ze dne 18. července 2006*

Svěření dítěte do péče a právo na styk s dítětem

- [Kacper Nowakowski proti Polsku](#), č. 32407/13, rozsudek ze dne 10.1.2017
- Fakta případu:
 - Hluchoněmý otec komunikující znakovým jazykem
 - Dítě komunikuje ústně i znakovým jazykem
 - Dítě svěřeno do péče matky
 - Otec podal návrh na rozšíření styku, matka styku bránila, konflikty mezi rodiči
 - Návrh zamítnut s tím, že není v nejlepším zájmu dítěte – komunikační bariéra, styku by měla být přítomna matka, která komunikuje oběma způsoby, ale špatná vzájemná spolupráce mezi rodiči
 - Úmluva osob se zdravotním postižením

Svěření dítěte do péče a právo na styk s dítětem

- [Kacper Nowakowski proti Polsku](#), č. 32407/13, rozsudek ze dne 10.1.2017
- Odůvodnění ESLP:
- Je v nejlepším zájmu dítěte udržovat kontakt s oběma rodiči
- Právo otce vídat syna nebylo nikdy zpochybněno, avšak bylo třeba zajistit jeho účinný výkon
- Vážný spor mezi rodiči:
- Nevyužity právní nástroje, které by přiměly matku podporovat styk otce s dítětem, nedostatek spolupráce mezi rodiči nezbavuje stát pozitivní povinnosti podporovat styk
- Zdravotní postižení otce a syna:
- Komunikační bariéra měla být překonána, státní orgány se soustředily na překážku jako takovou namísto na formy jejího překonání
- Porušení čl. 8 Úmluvy

Odebrání dítěte z péče

- citelný zásah, krajní řešení („a measure of last resort“)
- dostatečně závažné důvody – důvodem nemůže být pouze možnost umístit dítě do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu
- povinnost státu přijmout veškerá opatření za účelem sloučení rodiny – omezení musí trvat jen nezbytně nutnou dobu
- roli hraje četnost kontaktů rodičů s dětmi po odebrání – v opačném případě hrozí odcizení dětí
- při posuzování zainteresovaných zájmů hraje roli i věk dítěte
- po určité době může zájem dítěte nad setrváním v novém prostředí převážit nad zájmy biologických rodičů na sloučení rodiny

Odebrání dítěte z péče

- Důvody odebrání:
- násilí nebo špatné zacházení
- pohlavní zneužívání
- znepokojivý zdravotní stav rodičů
- sociální situace rodiny
- odebrání na základě omylu (postup vnitrostátních orgánů je třeba hodnotit na základě informací, které měly k dispozici v době svého rozhodování)

Odebrání dítěte z péče

- *T. proti České republice, č. 19315/11, rozsudek ze dne 17. července 2014*
 - umístění nezletilého dítěte do péče Klokánku
 - porušení článku 8 Úmluvy
- *Havelka a ostatní proti České republice, č. 23499/06, rozsudek ze dne 21. června 2007*
 - umístění do ústavní péče
 - porušení článku 8 Úmluvy
- *Wallová a Walla proti České republice, č. 23848/04, rozsudek ze dne 26. října 2006*
 - umístění do ústavní péče
 - porušení článku 8 Úmluvy

Rozdělení sourozenců

- dostatečně odůvodněná rozhodnutí
- roli hrají kontakty sourozenců po rozdělení
- *Kutzner proti Německu, č. 46544/99, rozsudek ze dne 10. července 2002:*
- Dvě sestry rozděleny do dvou pěstounských rodin, což ESLP shledal jako „přítěžující okolnost“, poukázal na to, že děti byly odebrány rodičům a nadto rozděleny do různých pěstounských rodin. Současně vnitrostátním orgánům vytkl, že děti nebyly v žádné fázi řízení soudem vyslechnuty. Roli hrál rovněž nízký věk dětí, který rovněž způsobil odcizení dětí od rodičů a mezi sebou navzájem.

Rozdělení sourozenců

- *Levin proti Švédsku, č. 35141/06, rozsudek ze dne 24. září 2012:*
- Tři děti rozděleny do tří různých zařízení, jelikož z důvodu velkého zanedbání péče o děti ze strany rodičů nebyla jedna rodina schopna se postarat o všechny děti najednou a poskytnout jim podporu, kterou potřebovaly. Děti se však mohly mezi sebou vídat v průměru jednou měsíčně. ESLP zdůraznil, že orgán péče o dítě usiloval o zajištění kontaktů mezi rodiči a dětmi a mezi dětmi navzájem.
- *Haase proti Německu, č. 11057/02, rozsudek ze dne 8. dubna 2004“*
- Rozdělení 11 sourozenců do tří různých pěstounských domů. Při tomto počtu sourozenců je nasnadě, že jejich společné umístění může být obtížné.

Svěření dítěte do péče širší rodiny

- *Levin proti Švédsku, č. 35141/06, rozsudek ze dne 24. září 2012:*
- Tři děti rozděleny do tří různých zařízení, jelikož z důvodu velkého zanedbání péče o děti ze strany rodičů nebyla jedna rodina schopna se postarat o všechny děti najednou a poskytnout jim podporu, kterou potřebovaly. Děti se však mohly mezi sebou vídat v průměru jednou měsíčně. ESLP zdůraznil, že orgán péče o dítě usiloval o zajištění kontaktů mezi rodiči a dětmi a mezi dětmi navzájem.
- *Haase proti Německu, č. 11057/02, rozsudek ze dne 8. dubna 2004“*
- Rozdělení 11 sourozenců do tří různých pěstounských domů. Při tomto počtu sourozenců je nasnadě, že jejich společné umístění může být obtížné.

Svěření dítěte do péče širší rodiny

- ESLP připouští existenci rodinného života mezi prarodiči a vnoučaty, pokud mají silné rodinné vazby, nemusí spolu bydlet, postačuje častý kontakt
- rodinné pouto mezi dětmi a rodiči je silnější než rodinné pouto mezi dětmi a prarodiči
- pokud se dítě ocitne bez rodičovské péče, prarodiče mohou být oprávněni požadovat jeho svěření do své péče
- *Kruškić a ostatní proti Chorvatsku, č. 10140/13, rozsudek ze dne 25. listopadu 2014*
- *Hokkanen proti Finsku, č. 19823/92, rozsudek ze dne 23. září 1994*
- *G. H. B. proti Spojenému království, č. 42455/98, rozsudek ze dne 4. května 2000*

Kontakt dítěte se širší rodinou

- ESLP připouští existenci rodinného života mezi prarodiči a vnoučaty, pokud mají silné rodinné vazby, nemusí spolu bydlet, postačuje častý kontakt
- rodinné pouto mezi dětmi a rodiči je silnější než rodinné pouto mezi dětmi a prarodiči
- pokud se dítě ocitne bez rodičovské péče, prarodiče mohou být oprávněni požadovat jeho svěření do své péče
- *Kruškić a ostatní proti Chorvatsku, č. 10140/13, rozsudek ze dne 25. listopadu 2014*
- *Hokkanen proti Finsku, č. 19823/92, rozsudek ze dne 23. září 1994*
- *G. H. B. proti Spojenému království, č. 42455/98, rozsudek ze dne 4. května 2000*

Kontakt dítěte se širší rodinou

- vztah mezi prarodiči a vnoučaty požívá nižšího stupně ochrany, většinou prostřednictvím kontaktu
- práva styku prarodičů s vnoučaty jsou posuzována obdobně jako v případě styku rodičů s dětmi
- *Mitovi proti Makedonii, č. 53565/13, rozsudek ze dne 16. dubna 2015*
- *Qama proti Albánii, č. 4604/09, rozsudek ze dne 8. ledna 2013*
- *Bronda proti Itálii, č. 22430/93, rozsudek ze dne 9. června 1998*
- *Štulíř a ostatní, č. 24654/12, rozhodnutí ze dne 12. ledna 2017*

Náhradní rodinná péče

- [M. L. proti Norsku](#), č. 43701/14, rozsudek ze dne 7. 9. 2017
- Fakta případu:
 - Dítě narozené v r. 2008 umístěno v r. 2010 do péče babičky
 - Dítě narozené v r. 2012 v témže roce umístěno do pěstounské péče mimo rodinu
 - Vyšší věk babičky, špatná spolupráce rodiny s úřady
 - Umístění dítěte pěstounům mimo rodinu bylo v jeho nejlepším zájmu
 - Zápory umístění do rodiny převažovaly nad jeho výhodami
 - Umístění dítěte do péče pěstounů mimo rodinu, ačkoli zájem babičky o pěstounství

Náhradní rodinná péče

- [M. L. proti Norsku](#), č. 43701/14, rozsudek ze dne 7. 9. 2017
- Odůvodnění rozhodnutí ESLP:
- Úřady zvažovaly umístění mladšího dítěte do péče rodiny
- Přizváni odborníci, zranitelnost mladšího dítěte, nepozornost, ADHD
- Vyšší věk babičky, která měla v pěstounské péči starší dítě
- Špatný vliv matky na dítě, což by mělo vliv na zvyknutí si dítěte u pěstounů
- Pěstounství mladšího chlapce by mohlo ovlivnit pěstounství staršího chlapce
- Nevýhody společného bytí sourozenců u babičky převážily nad výhodami sourozeneckého vztahu
- Změna umístění nesla riziko újmy
- Neporušení čl. 8 Úmluvy

Osvojení

- Úmluva negarantuje právo na osvojení
- Osvojení bez souhlasu biologických rodičů je možné jen za výjimečných okolností
- Klasický přezkum negativních povinností a pozitivních závazků
- Legalita, legitimita, proporcionalita
- Vztah mezi adoptovanou osobou a adoptivním rodičem může zakládat rodinný život ve smyslu Úmluvy ([*Pini a ostatní proti Rumunsku*](#), č. 78028/01 a 78030/01, rozsudek ze dne 22.6.2004)
- Vztah Úmluvy a mezinárodních úmluv o osvojení ([*Pini a ostatní proti Rumunsku*](#), § 139 a 140)

Osvojení

- [S. H. proti Itálii](#), č. 52557/14, rozsudek ze dne 13.10.2015
- Odebrání a následné osvojení tří dětí stěžovatelky
- Matka deprese, děti náhodné požití léků – opakovaná hospitalizace
- *A measure of last resort*
- Znalec doporučil ponechat děti v ústavu, následně soud rozhodl o osvojení, děti rozděleny do tří pěstounských rodin
- Nebyla zvažována méně radikální opatření – např. sociální asistence
- Porušení čl. 8 Úmluvy

Osvojení

- [Strand Lobben a ostatní proti Norsku](#), č. 37283/13, rozsudek ze dne 30.11.2017 (rozsudek není konečný; případ postoupen velkému senátu ESLP)
- Fakta případu:
 - Matka v obtížné situaci, pobyt v rodinném centru
 - Dítě narozeno v září 2008, odebráno v říjnu 2008
 - Dítě umístěno do pěstounské rodiny, styk s matkou 6 x ročně 2 hodiny
 - Červen 2011 – matka zbavena rodičovských práv, soud vydal souhlas s osvojením dítěte
 - Říjen 2011 matka porodila druhé dítě, které zůstalo v její péči
 - Silná vazba na pěstouny – dítě 3,5 roku
 - Osvojení dává pocit jistoty a bezpečí v rodině pěstounů

Osvojení

- [*Strand Lobben a ostatní proti Norsku*](#), č. 37283/13, rozsudek ze dne 30.11.2017 (rozsudek není konečný)
- Odůvodnění ESLP (poměr hlasů 4:3):
- Procesní aspekt čl. 8 Úmluvy
- Mezi oběma dětmi podstatný rozdíl – starší dítě zranitelné, mladší nikoli
- Zájem dítěte, které bylo v pěstounské péči 3,5 roku, převážil nad zájmem biologické matky o sjednocení rodiny
- Malé dítě potřebuje pocit bezpečí a jistoty
- Osvojení bez souhlasu biologických rodičů jen za výjimečných okolností, které v tomto případě nastaly
- Neporušení čl. 8 Úmluvy

Mezinárodní únosy dětí

- Vztah Úmluvy a Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí a Úmluvy o právech dítěte
- Spravedlivá rovnováha mezi dotčenými zájmy
- Nejlepší zájem dítěte je zásadní
- Rodiče musí mít adekvátní příležitost účastnit se rozhodovacího procesu
- Rozhodnutí (zejména to o nenavrácení, výjimky z pravidla návratu) musí být dostatečně odůvodněno – procesní závazky státu ([X proti Lotyšsku](#), § 106 a 107)
- Překročení lhůty šesti týdnů pro rozhodnutí musí být dostatečně odůvodněno
- Efektivní a urychlené vykonávací řízení

Mezinárodní únosy dětí

- *Macready proti České republice, č. 4824/06 a 15512/08, rozsudek ze dne 22.dubna 2010*
 - mezinárodní únos dítěte do České republiky, aplikace Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí
 - nejlepší zájem dítěte, délka řízení o navrácení, ESLP kritizoval vnitrostátní soudy mj. za to, že si nevyžádaly pomoc sociálních orgánů a odborníků
 - porušení článku 8 Úmluvy
- *Hromádka a Hromádková proti Rusku, č. 22909/10, rozsudek ze dne 11. prosince 2014*

Mezinárodní únosy dětí

- *X v. Lotyšsko*, č. 27853/09, rozsudek velkého senátu ze dne 26. listopadu 2013
- *López Guió v. Slovensko*, č. 10280/12, rozsudek ze dne 3. června 2014
- *Phostira Efthymiou a Ribeiro Fernandes proti Portugalsku*, č. 66775/11, rozsudek ze dne 5. února 2015
- *G.S. proti Gruzii*, č. 2361/13, rozsudek ze dne 21. července 2015
- *K.J. proti Polsku*, č. 30813/14, rozsudek ze dne 1. března 2016
- *E.S. proti Rumunsku a Bulharsku*, č. 60281/11, rozsudek ze dne 19. července 2016

Mezinárodní únosy dětí

- [Mansour proti Slovensku](#), č. 60399/15, rozsudek ze dne 21.11.2017
- Mezinárodní únos dětí narozených 2006 a 2008 z Irska na Slovensko, stěžovatel opuštěný otec
- Slovenské soudy nařídily v roce 2011 navrácení dětí, avšak rozsudek nebyl nikdy vykonán
- Žádost o mimořádné dovolání, následně nevykonatelný rozsudek o navrácení – v mezidobí soud rozhodl o svěřeni dětí do péče matky
- Tři ústavní stížnosti stěžovatele nepřinesly žádný praktický výsledek, ačkoli ve dvou případech shledáno porušení čl. 8 Úmluvy (řízení o třetí ústavní stížnosti stále probíhalo)
- Porušení čl. 8 Úmluvy

Případové studie

Děkuji za pozornost

Eva Petrová

kancelář vládního zmocněnce

epetrova@msp.justice.cz